

تد بنتون و یان کرایب

فلسفه علوم اجتماعی

بنیادهای فلسفی تفکر اجتماعی

ترجمه

شهناز مسمی پرست و محمود متحد

مجموعه سنت‌های نظریهٔ اجتماعی

ویراستار مجموعه: یان کرایب

این مجموعه منتخبی از مقدمات فشرده را بر سنت‌های خاصی در تفکر جامعه‌شناختی ارائه می‌دهد. غرض از این مجموعه عمق بخشیدن به شناخت خواننده از رویکردهای نظری خاص و در عین حال گسترش درک وسیع‌تری از نظریه‌پردازی جامعه‌شناختی است. هر کتاب تاریخیچه‌ای از رویکرد مورد نظر و مباحثاتی که آن رویکرد پیش کشیده است؛ بحثی دربارهٔ وضعیت کنونی مباحثات در بطن این رویکرد (یا مباحثاتی با سایر رویکردها)؛ و بحثی در دفاع از سهم یا خدمت متمایز این رویکرد و ارزش احتمالی آن ارائه می‌دهد.

کتاب حاضر از نخستین کتاب‌های این مجموعه است. کتاب‌های دیگر عبارت‌اند از:

نظریهٔ اجتماعی فمینیستی نوشتهٔ سم اشنون،

نظریهٔ انتقادی نوشتهٔ الن هاو،

ساختارگرایی، پسا-ساختارگرایی و پسا-مدرنیسم نوشتهٔ دیوید هوارث،

نظریهٔ ساختاربندی نوشتهٔ راب استونز

مارکسیسم و نظریهٔ اجتماعی نوشتهٔ الن سوینگوود

دورکیم و دورکیمی‌ها نوشتهٔ ویلیس واتر میلر و سوزان استدمن جونز

فهرست

۱۱	یادداشت مترجمان
	فصل یکم: مقدمه
۱۵	فلسفه و علوم اجتماعی
۱۹	جعبه ابزار فلسفی
۲۷	سیاست و فلسفه سیاسی
۲۸	کتاب حاضر و مباحثاتش
۳۳	چگونه این کتاب را بخوانیم
	فصل دوم: تجربه گرایی و پوزیتیویسم در علم
۳۷	مقدمه
۳۷	تجربه گرایی و نظریه شناخت
۵۴	پوزیتیویسم و جامعه‌شناسی
۶۳	برای مطالعه بیشتر
	فصل سوم: برخی مسائل پوزیتیویسم و تجربه گرایی
۶۵	مقدمه: دو روش نقد پوزیتیویسم
۶۸	برخی مسائل تجربه گرایی

دیگر مسائل پوزیتیویسم
برای مطالعه بیشتر

فصل چهارم: علم، طبیعت و جامعه: بدیل‌هایی برای تجربه‌گرایی

مارکسیسم و علم
ویر، مرتن و جامعه‌شناسی علم
معرفت‌شناسی تاریخی و مارکسیسم ساختارگرا
انقلاب‌ها و نسبی‌گرایی: از کوهن تا «برنامه قوی»
جنسیت و علم: دیدگاه فمینیستی
چرخش بازتابی: «ساختن» طبیعت و جامعه
نتیجه
برای مطالعه بیشتر

فصل پنجم: رویکردهای تفسیری: عقلانیت ابزاری

بحث وبری در موضوعات علوم اجتماعی
روش‌شناسی ویر: فهم و سنخ‌های آرمانی
کاروبر درباره عینیت و رهایی از ارزش‌گذاری
پدیدارشناسی: بنیادی فلسفی برای عقلانیت ابزاری
انواع ابزاری I: نظریه انتخاب عقلانی
انواع ابزاری II: پراگماتیسم و کنش متقابل نمادین
دلیل‌ها و علت‌ها
فردگرایی، کل‌گرایی و تبیین کارکردی
نتیجه
برای مطالعه بیشتر

فصل ششم: عقلانیت همچون پیروی از قاعده:

فرهنگ‌ها، سنت‌ها و هرمنوتیک

مقدمه
پیتر وینچ: فلسفه و علوم اجتماعی

زبان، بازی‌ها و قواعد
فهم جامعه‌های دیگر
چه نیازی به وینچ داریم؟
السدر مک‌ایتایر: روایت‌ها و اجتماع‌ها
هرمنوتیک: هانس-گئورگ گادامر
نتیجه
برای مطالعه بیشتر

فصل هفتم: عقلانیت انتقادی

مقدمه: هگل، مارکس و دیالکتیک
دیالکتیک روشنگری
ایدئولوژی
هابرماس: امکان علم رهایی‌بخش
نظریه انتقادی و چرخش زبانی
نتیجه
برای مطالعه بیشتر

فصل هشتم: رئالیسم انتقادی و علوم اجتماعی

مقدمه
رئالیسم و علم طبیعی
آزمایش‌ها، قوانین و مکانیسم‌ها
واقعیت چند لایه
لایه‌بندی، پیدایش و فروگاهش
واقعیت تفکیک شده: سیستم‌های بسته و باز
رئالیسم و علم اجتماعی
رئالیسم انتقادی و رهایی بشر
برای مطالعه بیشتر

فصل نهم: فمینیسم، شناخت و جامعه

۲۶۱	مقدمه: عینیت و تنوع فرهنگی
۲۶۷	علم سیاست فمینیستی و شناخت اجتماعی
۲۷۱	فمینیسم و شناخت‌شناسی
۲۸۲	تأمل در دیدگاه فمینیستی
۲۹۳	فمینیسم پست-مدرن
۲۹۶	برای مطالعه بیشتر

فصل دهم: پسا-ساختارگرایی و پست-مدرنیسم

۲۹۷	مقدمه
۳۰۲	پسا-ساختارگرایی: حرکت به سوی دال
۳۰۵	فوکو: ساخت سوژه
۳۰۸	دریدا و واسازی
۳۱۱	پست-مدرنیسم: نابود کردن فلسفه
۳۱۴	سیاست‌های پسا-ساختارگرایی و پست-مدرنیسم
۳۱۶	پساها به چه کاری می‌آیند؟
۳۱۹	برای مطالعه بیشتر

فصل یازدهم: نتیجه: در دفاع از فلسفه

۳۳۱	واژگان
۳۴۵	کتاب‌شناسی
۳۵۷	نمایه

یادداشت مترجمان

فلسفه علوم اجتماعی مطالعه منطق و روش‌های علوم اجتماعی است. فلسفه علوم اجتماعی پرسش‌های اساسی‌ای مطرح می‌کند بدین قرآن: ملاک‌های تبیین اجتماعی معتبر چیست؟ علوم اجتماعی چگونه از علوم طبیعی متمایز می‌شوند؟ آیا روش جداگانه‌ای برای تحقیق اجتماعی وجود دارد؟ به کمک کدام روش‌های تجربی می‌توان ادعاهای علوم اجتماعی را ارزیابی کرد؟ آیا قوانین اجتماعی تقلیل‌ناپذیر وجود دارد؟ آیا روابط علی میان پدیده‌های اجتماعی وجود دارد؟ آیا فاکت‌ها (واقعیت‌ها) و ضوابط اجتماعی مستلزم نوعی تقلیل واقعیت‌ها به امور فردی است؟ نقش نظریه در تبیین اجتماعی چیست؟ هدف فلسفه علوم اجتماعی فراهم کردن تفسیری از علوم اجتماعی است که به این پرسش‌ها پاسخ دهد.

تد بتون و یان کرایب استادان جامعه‌شناسی دانشگاه اسکس در این کتاب پرسش‌های زیر و بسیاری پرسش‌های دیگر را به بحث می‌گذارند:

- علوم اجتماعی چه نوع فعالیتی است و چگونه با علوم طبیعی پیوند می‌خورد، و یا از آن متمایز می‌شود؟
- جهان اجتماعی را چگونه می‌فهمیم؟